

Lausunto vesienhoidon keskeiset kysymykset Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella

5/11.03.04/2018

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 20.06.2018 § 51

Ympäristöpäällikkö Saija Kajala 7.6.2018:

Taustaa

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä edellyttää vesienhoitosuunnitelmien laatimista kaikille Suomen vesienhoitoalueille. Vesienhoitosuunnitelmissa määritellään tavoitteet ja toimenpiteet seuraavan kuuden vuoden aikana tehtävälle vesienhoitotyölle. Vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2021 hyväksyttiin valtioneuvostossa 2015. Nyt ne tarkistetaan koskemaan vuosia 2022–2027. Valmistelua varten on laadittu vesienhoitoaluekohtaiset asiakirjat, joissa käsitellään vesienhoidon keskeisiä kysymyksiä, suunnittelun työohjelmaa ja aikataulua sekä SOVA-lain mukaisen ympäristövaikutusten arvioinnin aloittamista ja toteuttamista. Kuulemisajankohta ehdotuksille vesienhoitosuunnitelmiksi varmistuu myöhemmin, mutta on näillä näkymin 2020-2021.

Etelä-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyytää Naantalinn kaupungin lausuntoa asiakirjasta ”Vaikuta vesiin – vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella 2022-2027”. Lausuntopyyntö oli esityslistan liitteenä.

Vesienhoitoalueiden kuulemisasiakirjat ja tausta-aineistot ovat nähtävillä sähköisenä 8.1.2018–9.7.2018 välisen ajan verkkosivulla www.ymparisto.fi/vaikutavesiin > vesienhoito. Sivulta löytyy mm. linkki kuulemiseen liittyvään Vaikuta vesiin –karttapalveluun sekä taustatietoa vesienhoidosta.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) toimialue kuuluu pääosin Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueeseen ja joidenkin kuntien osalta myös Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueeseen. Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalue on jaettu 22 pintavesien suunnittelun osa-alueeseen sekä rannikkovesiin (Eteläinen Perämeri, Merenkurkku, Selkämeri ja Saaristomeri). Vesienhoidon suunnittelussa tarkastellaan rannikkovesiä, jotka sijaitsevat yhden merimailin säteelle rantaviivasta. Merenhoidon suunnittelu taas kattaa merialueen uloimmat osat.

Mielipidettä tarvitaan kolmesta asiakokonaisuudesta:

- Vesienhoitoon liittyvät keskeiset kysymykset vesienhoitoalueilla
- Vesienhoidon työohjelma, suunnittelun aikataulu sekä osallistumis-
menettelyt

- Vesienhoitosuunnitelmaan laadittavan ympäristöselostuksen valmistelu ja sisältö

Keskeiset kysymykset antavat viitteitä siitä, mihin asioihin vesienhoitosuunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa aiotaan kiinnittää tulevilla vesienhoitokierroksella erityistä huomiota. Palautteessa voi ottaa kantaa esimerkiksi siihen, onko keskeiset asiat nostettu esiin vai onko syytä painottaa myös muita asioita. Vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä kuultiin viimeksi 2012 jolloin määriteltiin vesienhoidon keskeiset kysymykset nykyiselle vesienhoitokaudelle 2016-2021. Vesienhoitoalueemme keskeiset kysymykset olivat:

- Hajakuormituksen aiheuttama ravinne- ja kiintoainekuormitus
- Happamien sulfaattimaiden aiheuttamat ongelmat
- Vesistörakentamisen ja säännöstelyn aiheuttamat muutokset
- Tulvat ja alivirtaamakausion kuivuus
- Pohjavesiä kuormittava toiminta ja pohjavesien tilan sekä antoisuuden vaarantuminen

Kuulemisasiakirjassa käsitellään Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella vuosien 2022–2027 aikana vesienhoidon kannalta tärkeitä kysymyksiä. Vesienhoidon kannalta tärkeät kysymykset eivät ole edelliseltä kaudelta muuttuneet mutta tarkastelutapaa on kehitetty. Esille on nostettu myös seikkoja, joilla on huomattavaa alueellista tai paikallista merkitystä. Keskeisiä kysymyksiä ei ole asetettu tärkeysjärjestykseen vaan tarkastelua on laajennettu teemoittain ottaen huomioon suunnitteluun vaikuttava yleinen kehitys ja tiedon karttuminen.

Keskeistä on myös jatkaa kaikkien vesienhoitosuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutusta ja seuranta suunnitellussa aikataulussa ja myös niissä vesimuodostumissa, jotka saavuttavat tavoitteena olevan hyvän tilan. Vastaavasti jo hyvässä tai erinomaisessa tilassa olevien vesimuodostumien tilan heikkeneminen tulee estää.

Vesienhoidon keskeiset kysymykset Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella 2022–2027

Ehdotuksia vesienhoidon keskeisiksi kysymyksiksi läntisellä vesienhoitoalueella on käsitelty ELY-keskusten vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmissä ja muissa sidosryhmäkokouksissa kevään ja kesän 2017 aikana.

Ehdotetut vesienhoidon keskeiset kysymykset vesienhoitoalueellamme ovat:

- Maatalouden toimenpiteet käytäntöön
- Metsätalouden vesiensuojelun tehostaminen
- Vesielinympäristöjen parantaminen
- Pohjavesien laadun ja määrän turvaaminen
- Jätevesihaitat hallintaan
- Turvetuotannon vesiensuojelun tehostaminen
- Happamien sulfaattimaiden haittojen vähentäminen ja ehkäiseminen
- Vesiviljelyn ja vesienhoidon tavoitteiden yhteensovittaminen
- Liikenteen ja tienpidon vaikutusten hallitseminen

- Erinomaisessa ja hyvässä tilassa olevien vesien tilan turvaaminen
- Ilmastonmuutoksen vesistövaikutuksiin varautuminen ja valumavesien hallinta
- Vesienhoidon toimeenpanon turvaaminen ja tehostaminen

Poimintoja Vaikuta vesiin –kuulemisaineistosta

Naantalin sataman edustan vesialueen kemiallinen tila on luokiteltu hyvää huonommaksi korkeista tributyyylitina-pitoisuuksista johtuen. Naantalin edusta on nimetty vesienhoidon suunnittelussa voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi. Naantalin rannikkoalue on osittain nimetty myös merkittäväksi meritulvariskialueeksi. Naantalin pohjavesialue Lietsala on arvioitu riskialueeksi, jonka kemiallinen tila on hyvä, mutta jolla on merkittävästi pohjaveden laadulle mahdollisesti riskiä aiheuttavaa ihmistoimintaa. Riskialueilla tarkastetaan ja päivitetään riskitekijöiden aiheuttamat merkittävät paineet. Pohjavesialue Taattinen on katsottu selvityskohteeksi, josta ei ole ollut saatavilla riittäviä alueen riskejä kuvaavia pohjaveden laatutietoja.

YMPÄRISTÖPÄÄLLIKÖ:

Naantalin ympäristö- ja rakennuslautakunta esittää lausuntonaan seuraavaa:

Vesienhoitosuunnitelmien laatiminen ja toimeenpano sekä suunnitelmien päivittäminen ja toimenpiteiden vaikutusten seuranta ovat tärkeitä keinoja pyrkimyksessä kohti hyvää vesien tilaa.

Keskeisiksi kysymyksiksi on nostettu oleellisia asioita, kuten hajakuormituksen hillitseminen ja ilmastonmuutoksen vesistövaikutuksiin varautuminen, sisäistä kuormitusta unohtamatta. Suurimpia hajapäästöjä aiheuttaa maatalous, mutta myös viemäriverkoston ulkopuolisen asutuksen jätevesien vaikutus vesistökuormitukseen on merkittävä. Haja-asutuksen jätevesien osalta asetus on astumassa velvoittavaksi olemassa olevilla asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöillä lokakuussa 2019, mutta vain niiden kiinteistöjen osalta, jotka sijoittuvat aivan vesistön tuntumaan. Lainsäädännössä ei ole huomioitu sisämaalla syntyvien jätevesien ja niiden purkuojien kuormittavaa vaikutusta alapuoliseen vesistöön. Tarkastelutapana tulee tästä huolimatta olla koko valuma-alue niin jätevesien osalta kuin maatalouden ja metsien päästöjen, ja asutus- ja tiealueiden hulevesienkin osalta. Soiden ennallistaminen tulisi tehdä metsätaloutta kannattavammasi maanomistajalle, sillä soilla on merkitystä myös valumavesien hallinnan ja tulvansuojelun kannalta. Ojitus heikentää toisaalta myös luonnon monimuotoisuutta. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ihmistoiminnan vaikutuksesta on jo niin hälyttävää, että luonnon monimuotoisuutta ylläpitävät ja edistävät toimenpiteet tulisi nostaa entistä vahvemmin esille myös vesienhoitosuunnitelmissa.

Ilmastonmuutoksen tuoma huuhtouman kasvu lisää kiintoaineita ja ravinteita, ja näin ollen toimet kiintoaineiden pidättä-

miseksi ovat erityisen tärkeitä. Kiintoaineen määrän kasvu näkyy myös asuinkiinteistöjen rantojen ruoppausmäärissä, mutta toisaalta ruoppaukset itsessään voivat aiheuttaa epäsuotuisia kiintoainekuormitusta läheisille arvokkaille luontokohteille. VELMU-aineiston ja muun luontotiedon hyödyntäminen pientenkin ruoppauslupien valvonnassa tulisi ottaa osaksi viranomaistoimintaa.

Pienvedet on hienosti huomioitu vesielinympäristöjen parantaminen-kappaleessa. Pienvesien laatuun ja ekologiaan vaikuttavat merkittävästi paikalliset hulevesipäästöt, joiden haitallisten vaikutusten ennalta ehkäisyyn ja poistamiseksi toivoisi lisää ohjausta ja asiantuntijavetoisia hankkeita. Erilaisten haitta-aineita poistavien menetelmien kehittäminen isommissa jätevedenpuhdistamoissa ja merkittävimmillä hulevesien purkupaikoilla olisi tärkeää. Ylipäänsä erilaisilla ylikunnallisilla EU- tai muilla hankkeilla voidaan kerätä hyvää tietoa paikallisiin olosuhteisiin soveltuvista toteuttamiskelpoisista menetelmistä.

Rahoituslähteiden varmistaminen on yksi keskeinen kysymys vesienhoidossa. Vesien tilan parantamistoimenpiteitä ei tule perustaa liikaa vapaaehtoisuuteen, vaikka silläkin tavoin voidaan saada riittävin rahoituksin hyvää aikaan. Tehtyjen toimenpiteiden pitkän ajan vaikuttavuuden takaamiseksi ja vapaaehtoistyön lisäämiseksi tulisi hankittua tietoa jakaa ja ihmisten valistustyöhön panostaa.

Lausunto lähetetään Naantalin kaupunginhallitukselle tiedoksi.

KOKOUSKÄSITTELY:

Käydyn keskustelun perusteella ympäristönsuojelupäällikkö täydensi päätösehdotustaan:

Satamien ja teollisuuden ruoppausmassojen sijoitteluun tulee kiinnittää enemmän huomiota tilanteen heikkenemisen edelleen estämiseksi.

TÄYDENNETTY PÄÄTÖSEHDOTUS:

Naantalin ympäristö- ja rakennuslautakunta esittää lausuntonaan seuraavaa:

Vesienhoitosuunnitelmien laatiminen ja toimeenpano sekä suunnitelmien päivittäminen ja toimenpiteiden vaikutusten seuranta ovat tärkeitä keinoja pyrkimyksessä kohti hyvää vesien tilaa.

Keskeisiksi kysymyksiksi on nostettu oleellisia asioita, kuten hajakuormituksen hillitseminen ja ilmastomuutoksen vesistövaikutuksiin varautuminen, sisäistä kuormitusta

unohtamatta. Suurimpia hajapäästöjä aiheuttaa maatalous, mutta myös viemäriverkoston ulkopuolisen asutuksen jätevesien vaikutus vesistökuormitukseen on merkittävä. Haja-asutuksen jätevesien osalta asetus on astumassa velvoittavaksi olemassa olevilla asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöillä lokakuussa 2019, mutta vain niiden kiinteistöjen osalta, jotka sijoittuvat aivan vesistön tuntumaan. Lainsäädännössä ei ole huomioitu sisämaalla syntyvien jätevesien ja niiden purkuojien kuormittavaa vaikutusta alapuoliseen vesistöön. Tarkastelutapana tulee tästä huolimatta olla koko valuma-alue niin jätevesien osalta kuin maatalouden ja metsien päästöjen, ja asutus- ja tiealueiden hulevesienkin osalta. Soiden ennallistaminen tulisi tehdä metsätaloutta kannattavammasi maanomistajalle, sillä soilla on merkitystä myös valumavesien hallinnan ja tulvansuojelun kannalta. Ojitus heikentää toisaalta myös luonnon monimuotoisuutta. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ihmistoiminnan vaikutuksesta on jo niin hälyttävää, että luonnon monimuotoisuutta ylläpitävät ja edistävät toimenpiteet tulisi nostaa entistä vahvemmin esille myös vesienhoitosuunnitelmissa.

Ilmastomuutoksen tuoma huuhtouman kasvu lisää kiintoaineita ja ravinteita, ja näin ollen toimet kiintoaineiden pidättämiseksi ovat erityisen tärkeitä. Kiintoaineen määrän kasvu näkyy myös asuinkiinteistöjen rantojen ruoppausmäärissä, mutta toisaalta ruoppaukset itsessään voivat aiheuttaa epäsuotuista kiintoainekuormitusta läheisille arvokkaille luontokohteille. VELMU-aineiston ja muun luontotiedon hyödyntäminen pientenkin ruoppauslupien valvonnassa tulisi ottaa osaksi viranomaistoimintaa.

Pienvedet on hienosti huomioitu vesielinympäristöjen parantaminen-kappaleessa. Pienvesien laatuun ja ekologiaan vaikuttavat merkittävästi paikalliset hulevesipäästöt, joiden haitallisten vaikutusten ennalta ehkäisyyn ja poistamiseksi toivoisi lisää ohjausta ja asiantuntijavetoisia hankkeita. Erilaisten haitta-aineita poistavien menetelmien kehittäminen isommissa jätevedenpuhdistamoissa ja merkittävimmillä hulevesien purkupaikoilla olisi tärkeää. Ylipäänsä erilaisilla ylikunnallisilla EU- tai muilla hankkeilla voidaan kerätä hyvää tietoa paikallisiin olosuhteisiin soveltuvista toteuttamiskelpoisista menetelmistä.

Rahoituslähteiden varmistaminen on yksi keskeinen kysymys vesienhoidossa. Vesien tilan parantamistoimenpiteitä ei tule perustaa liikaa vapaaehtoisuuteen, vaikka silläkin tavoin voidaan saada riittävin rahoituksin hyvää aikaan. Tehtyjen toimenpiteiden pitkän ajan vaikuttavuuden takaamiseksi ja vapaaehtoistyön lisäämiseksi tulisi hankittua tietoa jakaa ja ihmisten valistustyöhön panostaa.

Satamien ja teollisuuden ruoppausmassojen sijoitteluun tulee

kiinnittää enemmän huomiota tilanteen heikkenemisen edelleen estämiseksi.

Lausunto lähetetään Naantalin kaupunginhallitukselle tiedoksi.

YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA:

Ympäristöpäällikön täydennetty päätösehdotus hyväksyttiin.